

Kolory grup (1/2)

- Warzywa
- Owoce
- Korzenie
- Bulwy
- Zioła - aromaty

Plan produkcji/uprawy

- Numer karty i grupa
- Naświetlenie
- Nawodnienie
- Sianie
- Zbiory
- Rodzaj podłoża
- Rośliny przyjazne

Piramida żywieniowa CINDY

7

Wiśnie

Owoc pestkowy krzewu lub drzewa
Łac. "Prunus avium"

Część jadalna Owoce

Dobre źródło potasu i witaminy C.
Bogate w antyoksydanty. Naturalny środek przeciwzapalny i korzystnie wpływający na układ krążenia

Inne użycie

Kwiaty i owoce używane są do wyrobu kosmetyków, a kora do produkcji leków

Części jadalne roślin

Korzenie

Liście

Owoce

Łodygi

Nasiona

Kiełki

Bulwy

Kwiaty

Grupa jedzeniowa i wartości odżywcze

Kolory grup (2/2)

Nasiona

Ziarna

Kwiaty

Produkty pochodzenia zwierzęcego

Lekko zmodyfikowane produkty

7

Wiśnie

Większość odmian jest zapylana krzyżowo, potrzebują innego drzewa do zapylania

Sadzić w pełnym słońcu i dobrej cyrkulacji powietrza

Raz w tygodniu

Na zewnątrz w okresie wczesnej jesieni. Głębokość 2,5 cm

Potrzuje 7-10 lat, aby wydać pierwsze owoce

Wymaga dobrze zdrenowanej gleby

Może być uprawiana w całej Europie w naturalnej glebie

93

62

Jadalne części odzwierzęce

Mięso

Mleko

Jajka

Grupa jedzeniowa i wartości odżywcze

35

Truskawki

Owoc wieloletniej rośliny zielonej
Łac. "Fragaria sp."

Część jadalna

Owoce

Pełne witamin, błonnika i przeciwutleniaczy. Dobre dla serca, ponieważ obniżają ciśnienie krwi i poziom cholesterolu

Inne użycie

Liście, kwiaty i owoce są wykorzystywane do celów kosmetycznych i leczniczych

14

Czarny bez

Krzew liściasty
Łac. "Sambucus"

Część jadalna

Kwiaty

Owoce

Wysoka zawartość witaminy C i antyoksydantów. Działa moczopędnie i łagodzi objawy przeziębienia

Inne użycie

Jagody są używane do barwienia żywności, a kora do celów leczniczych

42

Koper włoski

Warzywa, zioła wieloletnie
Łac. "Foeniculum vulgare"

Część jadalna

Nasiona

Liście

Bulwy

Wysoka zawartość błonnika, potasu, folianów, witaminy C, witaminy B-6. Dobre dla układu pokarmowego i serca

Inne użycie

Olejki eteryczne pozyskiwane z kopru włoskiego znajdują zastosowanie w kosmetyce i medycynie, zwłaszcza w higienie jamy ustnej

28

Pomarańcze

Owoc drzewa pomarańczowego
Łac. "Citrus x sinensis"

Część jadalna

Owoce

Dobre źródło witaminy C, tiaminy, folianów i potasu. Jedna duża pomarańcza dostarcza ponad 100% wartości RDI

Inne użycie

Kwiaty i owoce wykorzystywane są w kosmetyce, zwłaszcza do produkcji perfum

14

Czarny bez

Nieprzygotowane jagody i inne części tej rośliny są trujące

Sadzić w pełnym słońcu i dobrej cyrkulacji powietrza

Raz w tygodniu

Na zewnątrz w okresie wczesnej jesieni. Głębokość 0,6cm

Potrzeba 3 lat od nasiona, lub mniej od sadzonki

Wilgotne, żyzne i dobrze zdrenowane

Może być uprawiana w całej Europie w naturalnej glebie

160

153

35

Truskawki

Krewny róży (rodzina Rosaceae), nie jest jagodą, ale owocem zbiorczym

Sadzić w pełnym słońcu

Utrzymywać wilgoć. Podlewać codziennie

Utrzymywać wilgoć. Podlewać codziennie

Owocuje przez cały rok, owoce można jeść czerwone

Wymaga bogatej gleby

Może być uprawiana w całej Europie w naturalnej glebie i w doniczkach

108

135

28

Pomarańcze

Wiecznie zielone drzewo z rodziny rutowatych. Jeden plon w roku

Sadzić w pełnym słońcu, lubi wilgotne warunki

Raz w tygodniu

Na zewnątrz wiosną.

Głębokość 1cm

Zanim zaczną owocować minie 7 lat

Wymaga dobrze zdrenowanej gleby

Może być uprawiana w całej Europie w naturalnej glebie

123

62

42

Koper włoski

Gatunek rośliny kwitnącej z rodziny marchewkowatych

Sadzić w pełnym słońcu

Raz lub dwa razy w tygodniu

Piłować wiosną na głębokość 1 cm

Liście jadalne przez cały czas, cebula po 13 tygodniach, gdy osiągnie wielkość 5-7cm. Kwitnie po 90 dniach

Wilgotne, żyzne i dobrze zdrenowane

Może być uprawiana w całej Europie w naturalnej glebie

3

157

21

Hurma wschodnia

Jagody z drzewa Kaki
Łac. "Diospyros kaki"

Część jadalna Owoce

Dobre źródło błonnika, wit. (A, C, B6), potasu, minerału manganu oraz zdrowych węglowodanów

Inne użycie

Wytwarza bogate w taninę kakishibu, które odpycha wodę i może być wodoodporne np. dla parasoli

49

Cebula

Warzywo cebulowe
Łac. "Allium cepa"

Część jadalna   Bulwa Liście Nasiona

Gęste w składniki odżywcze: niskokaloryczne, ale bogate w witaminy i minerały. Wiele zastosowań leczniczych. Silne działanie przeciwzapalne

Inne użycie

Łupiny cebuli mogą być używane jako barwnik do tkanin. Wiele zastosowań leczniczych

56

Karczochy

Warzywa. Łac. "Cynara cardunculus var. scolymus"

Część jadalna Kwiaty

Jedno z warzyw o najwyższej zawartości przeciwutleniaczy. Ma wiele zastosowań leczniczych. Przydatna w obniżaniu poziomu cholesterolu

Inne użycie

Może być stosowany jako zielony barwnik do tkanin lub w kosmetyce, ponieważ pomaga usuwać toksyny

63

Cykoria (escarole)

Zielone warzywo liściaste
Łac. "escariolet"

Część jadalna Liście

Wysoka zawartość błonnika i składników odżywczych, w tym miedzi, folianów oraz witamin A, C i K. Niska zawartość kalorii i zero tłuszczu

Inne użycie

Jako naturalny środek leczniczy: moczopędny i przeczyszczający

49

Cebula

Cebulki roczne

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Na zewnątrz o każdej porze roku,
w zależności od odmiany

Wymaga minimum 90 dni do
osiągnięcia terminu zapadalności

Dobrze zdrenowana gleba
Może być uprawiana w całej
Europie na wolnym powietrzu

103

128

21

Hurma wschodnia

Drzewa liściaste. Należą do
najstarszych roślin uprawnych

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Na zewnątrz w okresie
wiosennym. 7 lat do wytworzenia

owoców
Owoce są dojrzałe, gdy są
pomarańczowe i miękkie

Wymaga dobrze zdrenowanej
gleby

Może być uprawiana w całej
Europie w naturalnej glebie

63

Cykoria (escarole)

Warzywo jednoroczne z
rodziny cykorii

Sadzić w pełnym słońcu

Regularnie podlewać

Upały mogą sprawić, że stanie
się gorzka i twarda. Najlepiej
sadzić ją jesienią, a zbierać
zimą

Dobrze zdrenowana gleba
Może być uprawiana w całej
Europie na wolnym powietrzu

56

Karczochy

Rośliny jednoroczne

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Na zewnątrz o każdej porze
roku, w zależności od odmiany
Potrzeba minimum 110 dni
do osiągnięcia dojrzałości

Dobra gleba

Może być uprawiana w całej
Europie

89

77

Rzepa

Warzywo korzeniowe. Łac.
"Brassica rapa subsp. rapa"

Część jadalna

Korzenie Liście

Gotowana zielenina jest bogata w witaminę K, A i C. Gotowany korzeń zawiera głównie witaminę C.

Inne użycie

Dobre dla kości i układu oddechowego. Zapobiega trądzikowi i nadaje włosom połysk

91

Seler

Zielone warzywo liściaste
Łac. "Apium graveolens"

Część jadalna

Korzenie Liście Nasiona

Niskokaloryczne i bogate w błonnik pokarmowy. Może powodować poważne alergie

Inne użycie

Łodygi selera są wykorzystywane w produktach do pielęgnacji skóry. Popularny do soków detoksykacyjnych

126

Kolendra

Ziolo jednoroczne
Łac. "Coriandrum sativum"

Inne użycie

Nasiona Liście Korzenie

Liście są bogate w witaminy A, C, K. Nasiona zawierają dużo błonnika pokarmowego, wapnia, selenu, żelaza, magnezu i manganu

Inne użycie

Stosowany do aromatyzowania leków oraz jako substancja zapachowa w kosmetykach i mydłach.

140

Rozmaryn

Ziolo wieloletnie
Łac. "Salvia rosmarinus"

Część jadalna

Kwiaty Liście

Stymulant poznawczy, może pomóc poprawić wydajność pamięci i znany jest z tego, że zwiększa czujność i koncentrację

Inne użycie

Olejek rozmarynowy jest stosowany w kosmetyce i aromaterapii

91

Seler

Dwuletnia roślina bagienna

Sadzić w pełnym słońcu

Przy podlewaniu należy namoczyć glebę

Może być wysiewana od jesieni do wiosny

Gotowość do zbioru od 85 do 120 dni po posadzeniu

Gleba zatrzymująca wilgoć

Są uprawiane w całej Europie na wolnym powietrzu

144

34

77

Rzepa

Roczne warzywo korzeniowe.
Lubi chłodną pogodę

Sadzić w pełnym słońcu
Utrzymywać w stanie

wilgotnym, ale nie podlewać nadmiernie

Może być wysiewany późną zimą, wiosną lub późnym latem. Potrzebują 2 tygodni, aby dojrzeć, zanim zrobi się zbyt gorąco lub zamarznie

Dobrze zdrenowana gleba

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

123

99

140

Rozmaryn

Krzew drzewiasty, zimozielony o liściach igiełkowatych

Sadzić w pełnym słońcu

Raz na tydzień

Wiosną na świeżym powietrzu

Zbiory o każdej porze, ale najlepsze wiosną i latem

Dobrze zdrenowana gleba

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

86

64

126

Kolendra

Jednoroczne zioło z rodziny Apiaceae

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Od wczesnej wiosny do późnej jesieni

Liście zbierać po 70 dniach od wysiewu, a nasiona po wyschnięciu

Gleba wilgotna, trochę dobrze zdrenowana

Może być uprawiana w całej Europie w doniczkach lub na zewnątrz

34

19

154

Tymianek

Ziolo wieloletnie
Łac. "Thymus"

**Część
jadalna**

Kwiaty Liście

Wysoka zawartość witaminy A
i C, dobre źródło miedzi,
błonnik, żelaza i manganu

**Inne
użycie**

Działa przeciwbakteryjnie
i przeciwzapalnie, ma wiele
zastosowań leczniczych
i kosmetycznych

119

Mak

Nasiona maku lekarskiego
"Papaver somniferum"

**Część
jadalna**

Nasiona

Bogate w tiaminę, folian, wapń,
żelazo, magnez, mangan,
fosfor i cynk

**Inne
użycie**

Wiele zastosowań
leczniczych i
kosmetycznych

133

Nasiona dyni

Jadalne nasiona dyni
Łac. "cucubita"

**Część
jadalna**

Nasiona

Gęste w kalorie, bogate w
białko, błonnik, niacynę, żelazo,
cynk, mangan, magnez i fosfor

**Inne
użycie**

Olej z pestek dyni jest
stosowany w naturalnych
środkach leczniczych oraz w
produktach do pielęgnacji
skóry

147

żyto

Trawa uprawiana jako
zboże. Łac. "Secale cereale"

**Część
jadalna**

Nasiona

Bogate źródło niezbędnych
składników odżywczych, w tym
białka, błonnika pokarmowego i
witamin z grupy B

**Inne
użycie**

Stosowany w kosmetyce
i niektórych korzyści
leczniczych

119

Mak

Używany głównie do wypieku ciast, ciasteczek i chleba

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Na zewnątrz wiosną lub jesienią przez następny rok
Zbiór coroczny, gdy strąki i nasiona są suche

Dobrze zdrenowana gleba

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

110

154

Tymianek

Aromatyczna wiecznie zielona bylina z rodziny miętotowych

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

W pomieszczeniach zamkniętych późną zimą
Liście ścinamy i suszymy tuż przed kwitnieniem

Dobrze zdrenowana gleba

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

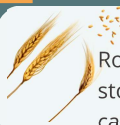

157

55

147

Żyto

Roślina okrytowa i pastewna, stosowana jako kwiata, w całości lub zwińęta

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Tę wieloletnią, chłodną trawę sezonową sadzimy jesienią
Wymaga minimum 60 dni do osiągnięcia dojrzałości

Dobrze zdrenowana gleba

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

133

Nasiona dyni

Nasiona oleiste produkowane corocznie i często prażone w celu spożycia

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Późną wiosną, gdy minie niebezpieczeństwo przymrozków
Potrzeba minimum 100 dni, aby dynia osiągnęła dojrzałość

Dobrze zdrenowana gleba

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

157

144

62

Nagietek

Roślina kwitnąca
Łac. "Calendula officinalis"

Część jadalna

Kwiaty

Jedno z warzyw o najwyższej zawartości przeciwutleniaczy. Ma wiele zastosowań leczniczych. Przydatna w obniżaniu poziomu cholesterolu

Inne użycie

Może być stosowany jako zielony barwnik do tkanin lub w kosmetyce, ponieważ pomaga usuwać toksyny

70

Mleko

Źródła: 11 31

Dobre źródło wapnia, fosforu, witamin z grupy B, potasu, witaminy D i białka

Inne użycie

Wiele zastosowań leczniczych i kosmetycznych

84

Propolis

Źródło: pszczoły

Właściwości antyseptyczne, przeciwzapalne, antyoksydacyjne, przeciwbakteryjne, przeciwgrzybicze i immunomodulacyjne

Inne użycie

Stosowany w produktach do pielęgnacji skóry, np. przeciw trądzikowi. Używany również do lakierowania skrzypiec

98

Chleb z kaszy gryczanej

Źródła: 111

Bezglutenowe, dobre źródło błonnika i bogate w minerały, dobre dla zdrowia serca

Inne użycie

70

Mleko

Może być z kozy, krowy lub owcy

1 szklanka dziennie może być dobra, ale lepiej odtłuszczona i z kozy lub owcy

Większość mleka sprzedawanego w handlu jest pasteryzowana

Nadprodukcja mleka krowiego jest krytykowana za jej negatywne skutki

62

Nagietek

Bylina, ale często zamiera w chłodnych zimowych miejscach

Sadzić w pełnym słońcu

Raz w tygodniu

Wysiewać wiosną, aby kwitły przez całe lato i jesień

Zbieraj kwiaty rano

Toleruje większość gleb

Może być uprawiana w całej Europie na wolnym powietrzu

2

94

98

Chleb z kaszy gryczanej

Pochodzi z Tybetu i południowo-zachodnich Chin

Może być spożywany codziennie. Nie przechowywać w lodówce, ponieważ wyschnie

Chleb gryczany często produkowany jest na zakwasie

Jak każdy produkt, jeśli jest nadmiernie produkowany, stanie się niezrównoważony

84

Propolis

Mieszanka żywiczna, którą wytwarzają pszczoły miodne

Suplement diety, sprzedawane w wielu postaciach (krople, granulki, itp.)

Wytwarzany przez pszczoły mieszające ślinę i wosk pszczeli z płynem z roślin

Używany przez pszczoły do sklepania uli, brak ekologicznych minusów

105

Mąka

Wiele źródeł, takich jak:

26 44 48 73 111 139 147

W zależności od źródła pochodzenia mąki, jest ona mniej lub bardziej zdrowa. Podstawowy składnik większości przetworzonej żywności

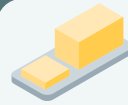
Inne użycie

Mąka wykorzystywana jest w wielu produkcjach przemysłowych, jako zagęstnik

112

Masło

Źródła: 69 11 31

Bogate w składniki odżywcze, ale również o wysokiej zawartości tłuszczów nasyconych (80% tłuszczu masła)

Inne użycie

Produkty uboczne: maślanka

112

Masło

Produkt mleczny.
Emulsja półstała

Należy spożywać z
umiarem, maksymalnie
1 łyżkę stołową dziennie

Wytwarzany z tłuszczu i
białka mleka lub śmietany
pochodzących od
niektórych ssaków

Duży negatywny wpływ na
środowisko z powodu
nadprodukcji

105

Mąka

Proszek mielony na bazie
roślin

Stosowany jest w kuchni do
pieczenia, a także jako zagęstnik
w wielu produktach (np.
jogurtach, kiełbasach, sosach)

Mąka to zmielony proszek z
ziarna lub innych skrobiowych
pokarmów roślinnych

Pozyskiwany z różnych roślin,
np. ziemniaków, zbóż,
kukurydzy, batatów, gryki itp

